

لیکونکی: اسفند یار میر (Asfandyar Mir)
منبع او دخپړیدو نیټه: دمتحده ایالاتو دصلح انستیتوت «2022-05-04»
ژباړونکی: پوهندوی دوکتور سید حسام «مل».

پاکستان ته د طالبانو دوه اړخیزه ستونزه

Pakistan's Twin Taliban Problem

د پاکستان د تحریک طالبان بریدونه د افغان طالبانو او پاکستان تر منځ
د ترینګلتیا د زیاتیدو لامل ګرځي. چي څه په خطر کې دي؟

**Tehreek-e-Taliban Pakistan attacks lead to growing
tension between the Afghan Taliban and Pakistan.**

What's at stake?

داکټر اسفند یار میر د USIP په آسیا مرکز کې یو لوړ کارپوه دی. داکټر میر تر دې وړاندې د سټینفورډ پوهنتون د نړیوال امنیت او همکارۍ په مرکز کې بېلابېلې فیلوشپونه ترسره کړي دي. د هغه د څیړنې ګټو کې د سویلي آسیا نړیوالې اړیکې، د متحده ایالاتو د تروریزم ضد پالیسي او سیاسي تاوتریخوالی شامل دي. په سیمه ایز تمرکز سره په افغانستان او پاکستان کې. د داکټر میر څیړنه په ګډه بیا کتنه شوي ژورنالونو کې خپره شوي، لکه نړیوال امنیت، د نړیوالو مطالعاتو درې میاشتني او امنیتي مطالعات. هغه خپله دوکتورا په سیاسي علومو کې د شیکاګو پوهنتون څخه او ماسټري او لیسانس د سټینفورډ پوهنتون څخه ترلاسه کړي.

* * *

د پاکستان او د افغان طالبان د یوه لوی بحران په څنډه کې راګیر دي. افغانی طالبانو د واک ته د رسیدو راهیسي، چې د متحده ایالاتو د اردو او لیرې شوي افغان حکومت په وړاندې د بغاوت په جریان کې د پاکستان «خپل ولی نعمت» - د هغه اصلي دولت ګټه اخیستونکي څخه سرغړونه کړي. دا کار یې د افغانستان او پاکستان د پولې د وضعیت په

ننگولو او د پاکستان ضد ياغي ډلې تحریک طالبان (TTP) ته، چې د پاکستانی طالبانو په نوم هم یادیږي، د پټنځای په برابرولو سره ترسره کړی دی، چې زرگونه پاکستانیان یې وژلي او یا وژنی په پاکستان کې دافغانی طالبانو په بڼه، د شریعت له مخې یو دولت رامنځته کول غواړي. چې دې کار اسلام اباد حیران کړ، چې په دې گومان یې فعالیت کاوه، چې طالبان به د پاکستان د کلونو د ملاتړ له امله د مننې په توگه ودریږي.

د بمبوریت کالاش دره د پاکستان په شمال کې د افغانستان سره پولې ته نږدې ده. شنونکي وايي چې د طالبانو واک د تروریستي بریدونو د زیاتوالي لامل شوی چې اسلام اباد یې په یوه ستونزمن حالت کې اچولی دی. (ریبیکا کانوی / نیویارک ټایمز)

تاو تریخوالی زیات شوی، په ځانگړې توگه، د TTP د مخ په زیاتیدونکو بریدونو له امله کوم چې دافغانی طالبانو له واک څخه په اتو میاشتو کې د پاکستان امنیتي ځواکونه په نښه کوي. د اپریل په 21، پاکستان په یو لوی تاوتریخوالی کې، په افغانستان کې دننه د TTP په شکمنو پټ ځایونو باندې همغږي هوایي بریدونه ترسره کړل مگر د ملکي خلکو په وژلو پای ته ورسیدل. په ځواب کې افغانی طالبانو په کابل کې د اسلام اباد سفیر احضار کړ او د دې ډلې د دفاع وزیر ملا یعقوب د پاکستان د نوم له اخیستو پرته

گواښ وکړ چې د نورو بریدونو په صورت کې به غچ واخلي پاکستان په خپله خاوره کې د ترهګرو ډلو له خوا د افغانستان له خاورې د کار اخیستو په اړه تر دې دمخه تر ټولو سخت اعتراض وړاندې کړی او ویلي یې دي چې ښایي یو ځل بیا له پولې هاخوا اقدام وکړي.

د پېښې دا بدلون پوښتنې راپورته کوي چې موږ څنګه دې ټکي ته ورسیدو، د TPP په اړه د طالبانو حساب، اسلام آباد ته د پالیسي اختیارونه او د متحده ایالاتو لپاره څه په خطر کې دي.

پاکستان ولې هوايي بریدونه غوره کړل؟

د پاکستان له خوا له پولې هاخوا د هوايي بریدونو کارول په افغانستان کې د TPP د تګ راتګ اود TPP په مخنیوي کې د افغانستان د طالبانو د ناکامۍ له امله د پاکستان د مشرتا به د زیاتیدونکي خپګان سره تړاو لري. TPP څوکا له د مخه د خپل بیا راژوندي کیدو راهیسې، TPP په افغانستان کې خپلې ادې پیاوړې کړې ترڅو په پاکستان برید وکړي - په ځانګړي توګه په هغه سیمو کې چې د اورپکۍ په توګه د طالبانو ځمکنی نفوذ د پام وړ و. افغانستان طالبانو هیواد تر نیولو وروسته TPP ته سیاسي پناه ورکړه TPP په افغانستان کې د خپل ښه سیاسي دریځ څخه کار اخیستی ترڅو د پولې هاخوا بریدونه ګرځوي او اوس په منظم ډول پاکستان ته جنګیا لې استوي.

افغانی طالبانو له واک څخه وروسته په لومړیو میاشتو کې، پاکستانی چارواکو په عامه او خصوصي توګه د TPP په اړه د طالبانو سیاسي چلند په کلکه رد کړ او له افغانی طالبانو یې وغوښتل چې په افغانستان کې د TPP فعالیتونه محدود کړي او د هغود ځپلو غوښتنه یې وکړه. پرځای یې افغانی طالبانو له پاکستان څخه وغوښتل چې د TPP تش په نامه "شکایتونه" حل کړي او د خبرو اترو منځګړیتوب ته یې وړاندیز وکړ. د څو میاشتو په اوږدو کې د خبرو اترو پیل څخه وروسته، TPP په سیاسي توګه پیاوړی او غښتلی ښکاري. د اپریل په میاشت کې، TPP د "البدر" په نوم پسرني عملیات پیل کړل، چې په وروستیو کلونو کې د پاکستان په وړاندې د یاغیانو تر ټولو مهم برید وو.

د پاکستان جنګي الوتکو ته تګ په میاشت کې د تاوتریخوالي د زیاتیدو او د امنیت د زیاتیدونکي زیان په ځواب کې وو. دا احتمال لږترلږه دوه اجباري اهداف درلودل. **لومړی**، پاکستان شاید دا بمباري د دې لپاره کارولې وي چې TPP ته دا پیغام ورسوي چې د پولې هاخوا پټنځای هغومره خوندي نه دی لکه څنګه چې یې فکر کوي، په دې هیله چې د پولې هاخوا د نورو اقداماتو مخه ونیسي. او **دوهم**، پاکستان غوښتل چې افغانی طالبانو ته یو ټکان ورکړي چې دوی **د تي تي پی** په اړه په خپل چلند له سره غور وکړي. د پاکستان پوځي مشران په دې پوهیږي چې د افغانستان په خاوره کې د دوی پوځي اقدام د افغانانو د خوښې وړ نه دی. نو ښایي دوی هیله مند وي چې دا بریدونه به پر طالبانو فشار راوړي چې د هغو تگلارو مخه ونیسي چې د پاکستان لپاره د دوی د کورني سیاسي موقف د کمزوري کولو لپاره زمینه برابروي - یا لږترلږه، دا بریدونه به د TPP

طالبانو اړیکو کې خپریتیا رامینځته کړي او د طالبانو متعصبین د TTP لپاره د دوی د ملاتړ لگښت په پام کې نیولو سره. مجبور کړی

خو ښایي پاکستان هم خپل لاس په کار اچولی وي. په بریدونو کې د نورو ملکي وگړو په ګډون لږ تر لږه ۲۰ ماشومان ووژل شول. د پاکستان د رسمي ادعاوو پر خلاف، د TTP د مشرتابه د وژل کېدو په اړه کوم باوري راپورونه نشته. تر ټولو د پام وړ خبره دا ده چې که څه هم ځینې پراګماتیسټان د پاکستان سره د دښمنۍ د ساتلو اړتیا احساسوي، طالبان په پراخه کچه بې حرکتې ښکاري، ځکه چې په افغانستان کې د TTP دريځ او فعالیتونه په خپل حال پاتې دي. په ورته وخت کې، داسې ښکاري چې په طالبانو کې د پاکستان ضد احساسات زیات شوي، چې د طالبانو په دننه کې د TTP ملاتړ کوي. د پاکستان بریدونو د افغانستان په سیاسي ډګر کې د پاکستان ضد احساسات هم پیاوړي کړي، چې دوی یې د افغانستان د ملي حاکمیت څخه سرغړونه بولي. د پاکستان په وړاندې ودرېدل او یا حتی پوځي ځواب ورکول د دې وړتیا لري چې د طالبانو کورنۍ سیاسي دريځ کمزوری کړي.

طالبانو په افغانستان کې د TTP لپاره د خپل ملاتړ د پټولو لپاره لږې هڅې کړې دي. مګر د 2021 د اګست راهیسې د دوی د ملاتړ منطق - سره له دې چې د یو شمیر نورو ننگونو سره مخ دي - روښانه نده.

په TTP باندې د طالبانو حساب:

طالبانو په افغانستان کې د TTP لپاره د خپل ملاتړ د پټولو لپاره لږې هڅې کړې دي. مګر د 2021 د اګست راهیسې د دوی د ملاتړ منطق - سره له دې چې د یو شمیر نورو ننگونو سره مخ دي - روښانه نده.

ځینې استدلال کوي چې د طالبانو او ټي ټي پی اړیکې په زړه کې د جهادي پروژې ایډیالوژیکي موافقت دی چې د ځواک له لارې د شریعت سره سم سیاسي نظم پلي کول غواړي. ټي ټي پی د طالبانو له مشر سره د بیعت په کولو سره ځانونه د طالبانو تابع کوي، په دې تړاو زیاتوي. نور تاریخ ته اشاره کوي: په **ټي ټي پی** کې ډیری د ځانمرګو برید ګرو چمتو کولو په ګډون په پیل کې د طالبانو ملاتړ وکړ. طالبان او TTP هم د القاعدې د متحدینو په توګه شریک دي. د **حقاني کورنۍ** او تحریک طالبان پاکستان او د طالبانو د ځینو جنوبي مشرانو او د TTP د سیاسي مشرتابه ترمنځ قوي خپلمنځي، د جګړې په وخت کې اړیکې شتون لري. دلته په پراخه کچه توکمیز دوستي شتون لري چې د قبايلي اړیکو او د پاکستانی دولت د کرکې په شاوخوا کې رامینځته شوی - لږ تر لږه د طالبانو په درجه بندۍ او منځنۍ کچه کې.

دې تاریخ او شرایطو ته په پام سره، د طالبانو د واک تر واک وروسته د دريځ لپاره یو وضاحت دا دی چې دوی غواړي له TTP څخه د پاکستان سره د معاملي په توګه کار واخلي. یو سیالي کوونکی لید دا دی چې طالبان غواړي یو ورته نظر لرونکي سیاسي لوبغاړي لکه TTP په پای کې په اسلام آباد کې واک ته ورسیري. دریم لید دا دی چې د طالبانو په درجه بندۍ کې د TTP ژور ملاتړ او همدارنګه په افغانستان کې د TTP

اندازې په پام کې نیولو سره، طالبان د TTP تعقیبولو لپاره د ظرفیت له محدودیتونو سره مخ دي - یو څه د داعش خراسان د ودې له امله. گواښ په نهایت کې، د افغانستان د اپوزیسیون ځینې مشران د طالبانو دریځ او د TTP تاوتریخوالی ته د پاکستان د ځواکمن استخباراتي ادارې ISI لخوا د یوې پراخې دسیسې په توګه ګوري چې په تیرو څو کلونو کې د طالبانو له ملاتړ څخه ځان خلاص کړي .

انګیزه هر څه وي، اصلي خبره دا ده چې طالبان نه غواړي چې د TTP په وړاندې په هیڅ معنی کار وکړي.

دا ډول تاوتریخوالی به د کورني اقتصادي بحران په ترڅ کې د پاکستان امنیتي بوجونه د پام وړ اضافې کړي. له بلې خوا، د پاکستان هیله چې طالبان به د تي تي پي د ستونزې په اداره کولو کې مرسته وکړي ممکن هم په لاره واچول شي. داسې ښکاري چې طالبان تینګار کوي چې پاکستاني مشران دې د سولې په خبرو کې له TTP سره یوځای شي. د لومړي وزیر **شهباز شریف** نوی ایتلافي حکومت چې په دې وروستیو کې د لیرې کرل شوي لومړي وزیر **عمران خان** د نه ستړي کیدونکي سیاسي ننگونې تر فشار لاندې دی، ممکن د خبرو اترو یو بل فرصت ورکړي چې تاوتریخوالی پټ وساتي او پر اقتصاد تمرکز وکړي. د پنجاب صوبې د اعلیٰ وزیر په توګه په تیر دوره کې، **شریف** هڅه وکړه چې د **تي تي پي** دهغه وخت مشر **حکیم الله محسود** سره د صوبې په کچه اوربند وکړي، او په عامه توګه یې د **تي تي پي** څخه د پنجاب د ژغورلو غوښتنه وکړه. دا ځل، د اوربند له اوربند څخه مخکې د TTP د امتیازاتو غوښتنه کولی شي د خنډ لامل شي .

د پاکستان د پالیسي ځواب

د پټو عملیاتو په مقابل کې د پاکستان له خوا د هوایي بریدونو کارول دا ښيي چې غواړي طالبانو ته یو عامه پیغام ولېږدوي. د بي پیلوټه وسلو د ورتیا په اړه د انسان پلیټ فارم کارول راپور شوي، کوم چې پاکستان په وروستیو کلونو کې رامینځته کوي، هم د پام وړ دی - پخوانی، ډیر محدود هدف په ډیرون باندې تکیه کړي وه مګر توغندی په چاودنه کې پاتې راغلی. سره له دې هم د ښه کولو ورتیا رنګه پاتې ده چې د هغې ګټې محدودوي - او د ملګري زیانونو په پام کې نیولو سره دا ممکن غیر ګټور وي. ډیر بریدونه چې ملګري خلک وژني د طالبانو غیرګون د تحریک طالبان پاکستان لپاره د نورو استخدامولو سربیره کولی شي. په پاکستان کې په عین وخت کې د بلوڅ بیلټون غوښتونکو ګواښونو ته په پام سره، دا ډول تاوتریخوالی به د کورني اقتصادي بحران په ترڅ کې د پاکستان امنیتي بوجونه د پام وړ اضافه کړي.

داسې قوي ښې نښې نشته چې پاکستان دې د طالبانو پر وړاندې مقابلي ته چمتو وي. دا کیدای شي د ایډیالوژیکي ناتوانی له امله وي چې طالبانو ته په افغانستان کې د **هند** د احتمالي نفوذ تر ټولو خوندي مقابل په سترګه ګوري. دا هم کیدای شي د طالبانو پر ځای د ملاتړ لپاره د عملي سیاسي بدیل نشتوالی وي .

بيا هم، په نږدې وخت کې، احتمال لري چې پاکستان د طالبانو په وړاندې د لا زياتې جبري گټې په لټه کې شي. د طيف په ټيټه برخه کې، پاکستان ممکن د طالبانو په داخلي سياست کې د لاسوهنې په لټه کې شي او هڅه وکړي چې د طالبانو مشرتابه د TTP ډير ملاتړي حاشيه کړي. دا ممکن د طالبانو د مشرتابه د کورنيو او همدارنگه د طالبانو د مشرتابه د شتمنيو چې په پاکستان کې پاتې دي، د خپلو هڅو وکړي. دا کولی شي پاکستان د دیني عالمانو چې طالبان يې ځواب وي، د دوی چلند وغندي. په لوړه برخه کې، دا کولی شي د پولې لارې وټيري ترڅو په طالبانو باندې اقتصادي فشار راولي - کوم چې د دوی محدود عايداتو ته په پام سره به پر طالبانو ډير فشار راوړي او په هيواد کې بشري ناورين لا پسې زيات کړي.

د متحده ايالاتو د پالیسي اغيزي:

يوه لويه پوښتنه چې د متحده ايالاتو پالیسي جوړونکي ورسره مخ دي دا دي: د متحده ايالاتو پالیسي بايد په پاکستان کې مخ په ډيريدونکي ترهگریز تاوتریخوالي ته څنگه ځواب ووايي؟ د ستراتيژیکو سياست ليدو د مخ په زياتيدونکي غوښتنو په منځ کې، د متحده ايالاتو د تروريزم ضد سرچینې محدودې دي - او د پاکستان ځان ته زیان رسول يقينا د متحده ايالاتو د حکومت مسؤليت نه دی. بيا هم د افغانستان-پاکستان په سيمه کې او په ځانگړې توگه په پاکستان کې سياسي او امنيتي وضعيت په داسې لوري روان دی چې حتی د متحده ايالاتو د ملي امنيت گټو ته چې د افغانستان د دولت بقا، د نړيوالو او سيمه ايزو تروريستي فعاليتونو د رامنځ ته کيدو خطر، حتی د امریکا د ملي امنيت په لږو تعريف شويو گټو هم اغيز لري. د سيمې او اتومي امنيت څخه. واشنگتن بايد د طالبانو او پاکستان اړیکو او په پاکستان کې مخ په زياتيدونکي ترهگریز تاوتریخوالي ته پام وکړي. پالیسي جوړونکي بايد د افغانستان سر بيره په پاکستان کې د تروريستي فعاليتونو د کچې او ډولونو روښانه حدونه هم په گوته کړي، کوم چې د تروريزم سره د مبارزې په طريقه کې بدلون ته اړتيا لري. په پاکستان کې د TTP د ځمکنۍ نفوذ هر ډول پراخوالی او همدارنگه د القاعدې عمليات چې په TTP پورې اړه لري او په زياتيدونکي توگه د **هند** په وړاندې پيغام رسوي، د ورته خطرناک ترهگریز فعاليت نښې وي.

د متحده ايالاتو حکومت بايد د طالبانو په وړاندې د نوي همغږي او جبري چلند په اړه د پاکستان د قبوليت اندازه هم معلومه کړي. ډيری پالیسي جوړونکي په افغانستان کې د متحده ايالاتو په وړاندې د پاکستان د مخالف رول څخه ناراضه دي، نو دوی احتمال لري چې د پاکستان د هر ډول جبري پلان په اړه شکمن وي. برسیره پر دې، کوم ډول فشار، که کوم وي، د طالبانو محاسبه بدلولی شي، اټکل کول ستونزمن کار دی. خو د طالبانو د مخ په زياتيدونکي نړيوالو غوښتنو او محدود پر مختگ سره، همغږي شوي څوارخيز فشارونه، په شمول د هغو هيوادونو له خوا چې نسبتاً د پاکستان په څير ډير نفوذ لري، د بدیل څخه غوره دی. او لکه څنگه چې د هوايي بریدونو ښکارندويي کوي، پاکستان د طالبانو په وړاندې په داسې ډول د جبري گټې اخيستنې په لټه کې دی چې پخوا يې نه و. کيدای شي يو پراختل شې ځکه چې پاکستان بيا کيلبيريت کوي. پالیسي جوړونکي بايد له پاکستان سره داسې لارې ولټوي چې پر طالبانو په گډه د يو لړ سياسي مسلو په اړه فشار

راوري چې د امريکا د لومړيتوبونو لپاره مهم دي، لکه د تروريزم ضد. پاکستان دا کار کولای شي، په يوه برخه کې، په عامه توگه د دې په څرگندولو سره چې د طالبانو په رسميت پېژندنه له ميز څخه وتلې ده او د خپلو ځينو متحدينو په تسليمولو فشار راوړل بندولی شي. دا کولی شي د طالبانو سره ډيپلوماتيک چلند هم راتپت کړي او د تروريزم ضد مسلو په اړه خپل پيغامونه د متحده ايالاتو حکومت سره يوځای کړي.

د امريکا حکومت د پاکستان د هوايي بریدونو په اړه کومه تبصره نه ده کړې، خو بايد د ملکي تلفاتو د کمولو لپاره د هوايي ځواک په واسطه په نښه کولو کې د پاکستان پروسې په دقت سره و ارزوي. دا د موجوده دوه اړخيزو نظامي - نظامي چينلونو له لارې ترسره کېدای شي. که چيرې د پاکستان هوايي بریدونه په ورته کچه ملکي وگړو ته زيان رسولو ته دوام ورکړي، نو دا به نه يوازې د وسله والې جگړې له قانون څخه سرغړونه وي، بلکې په نښه شوي سيمه کې د خلکو افراطيت به هم رامینځته کړي، چې په سيمه کې د ترهگريزو گوانبونو په کمزوري کولو کې زيانمن کېدای شي. او که د پاکستان د پولې پورې غاړې په نښه کول د متحده ايالاتو سيستمونو باندې تکيه کوي، پاکستان کولی شي د متحده ايالاتو حکومت لخوا چمتو شوي تجهيزاتو باندې د پای کارونکي محدودیتونو سره موافقت څخه ډډه وکړي - کوم چې په عمومي ډول د نړيوال بشردوستانه قانون اطاعت ته اړتيا لري. په نهايت کې، له طالبانو سره د پاکستان خرابېدونکي اړيکې د طالبانو د سياسي تگلارې په اړه د متحده ايالاتو د پالیسي گټو لپاره مهم ليد وړاندې کوي. دوی په ډاگه کوي چې، د سپتمبر د 11 څخه مخکې دوره په څير، طالبان په افغانستان کې د بهرنيو جهادونو په وړاندې د دوی د ژمنې په اړه لوی خطرونو ته ليواله دي او د نړيوالو لوبغاړو اندیښنې ټانوي دي - حتی په داسې وخت کې چې دوی ډيپلوماتيک پېژندنه نلري. دا د طالبانو د رژيم ډول ته اشاره کوي: دوی نه د ملتپالنې په توگه د ننه دي او نه هم د نړيوالو اندیښنو پوره کولو ته ليواله دي لکه څنگه چې د ځينو شنونکو لخوا ويل شوي. پالیسي جوړونکي هم اړتيا لري چې د نړيوالو تروريزم لپاره د افغانستان د خاورې د کارولو د مخنيوي په اړه د طالبانو ژمنې رښتینې وي.

----- **په درناوي «08-05-2018»**